

Průtahy řízení

Skutečnost, že soud prováděl nadbytečně důkazy, může svědčit pro závěr o nepřiměřené době řízení tehdy, jestliže věc bylo nepochybně možno rozhodnout i bez těchto důkazů.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 3759/2009, ze dne 16.11.2010)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně J. E., zastoupené JUDr. PhDr. O. Ch., advokátem se sídlem v P., proti žalované České republice – Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o 300.000,- Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 15 C 29/2007, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 6. 2009, č. j. 25 Co 100/2009 – 53, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 2. 6. 2009, č. j. 25 Co 100/2009-53, se zrušuje a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, jímž tento soud zamítl žalobu, prostřednictvím níž se žalobkyně domáhala, aby byla žalované uložena povinnost zaplatit jí 300.000,- Kč jakožto zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou žalobkyni nepřiměřeně dlouhým řízením vedeným u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 30 C 7/2002.

Postup soudu v tomto posuzovaném řízení nelze hodnotit jako nesprávný ve smyslu § 13 odst. 1 zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění zákona č. [160/2006](#) Sb. (dále též „OdpŠk“). Soud postupoval aktivně, úkony byly činěny v přiměřených lhůtách. Poukaz žalobkyně na časový odstup mezi prvním nařízeným jednáním a datem vypracování revizního znaleckého posudku přehlíží, že mezi těmito dvěma daty proběhla řada úkonů soudu i účastníků a byl také podán posudek, který byl předmětem revize. Rozhodnout o rozsahu dokazování, o tom, kdy bude nařízeno jednání, a o tom, co bude jeho předmětem, posoudit relevanci jednotlivých provedených důkazů a zjištěné skutečnosti posoudit po právní stránce, to vše je úkolem soudu v nalézacím řízení. Správnost postupu soudu a jeho rozhodnutí je přezkoumáváno v rámci řízení o řádných a mimořádných opravných prostředcích. Argument žalobkyně že Obvodní soud pro Prahu 1 své rozhodnutí nakonec založil jen na důkazech provedených při prvním jednání a že důkazy znaleckými posudky byly nadbytečné, přehlíží, že soud hodnotil nájemní smlouvu a požadavek žalobkyně na zaplacení bezdůvodného obohacení také z pohledu, zda platby na nájemné odpovídaly obecné ceně užívání nemovitostí, a k tomu byly znalecké posudky využity. V řízení nebyly shledány průtahy, úkony činil soud v rozsahu své pravomoci a nepřekročil pravidla daná mu v řízení občanským soudním řádem.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání z toho důvodu, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Otázkou zásadního právního významu spatřuje v tom, zda je stát odpovědný za průtahy v soudním řízení, které vznikly tím, že soud prováděl důkazy navržené jedním z účastníků řízení, které však neměly žádný význam pro rozhodnutí ve věci samé, neboť soud vyšel při svém rozhodování pouze z důkazů, které provedl dříve. Jestliže Obvodní soud pro Prahu 1 posoudil nájemní smlouvu jako platnou, vylučoval tento právní závěr existenci nároku žalobkyně vůči žalované společnosti na vydání bezdůvodného obohacení za užívání pozemku bez právního důvodu. Bylo proto

zcela nadbytečné zjišťovat, jaká byla podle vypracovaných znaleckých posudků obecná cena užívání nemovitostí. Závěr o platnosti uvedené nájemní smlouvy byl Obvodním soudem pro Prahu 1 učiněn pouze na základě důkazů, které byly provedeny při prvním ústním jednání dne 21. 10. 2002. Soud měl v takovém případě další návrhy žalobkyně na provedení znaleckých posudků ohledně výše obvyklého nájemného zamítnout jako nadbytečné. Soud však takto nepostupoval a ve věci rozhodl až při ústním jednání konaném dne 6. 4. 2007, to je více jak po čtyřech a půl letech od prvního ústního jednání. Za porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě je třeba považovat i tu skutečnost, že od prvního ústního jednání do vypracování revizního znaleckého posudku uplynula doba více než čtyř let. Stát je povinen zajistit, aby nedocházelo k porušení práva účastníků na projednání a rozhodnutí věci v přiměřené době, a proto zcela nepochybně nese odpovědnost i za to, že vypracování znaleckých posudků trvá nepřiměřeně dlouho. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud rozsudek soudu odvolacího zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná k dovolání uvedla, že dovolání není přípustné a navrhuje, aby jej dovolací soud odmítl.

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 30. 6. 2009 (viz čl. II., bod 12 zákona č. [7/2009](#) Sb.) - dále jen „o. s. ř.“

Dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241a odst. 1 o. s. ř. Lze se proto zabývat jeho přípustností.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

Přípustnost dovolání je možno zvažovat jen za splnění podmínek § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Pro přípustnost dovolání ve smyslu tohoto ustanovení by dovolací soud musel dospět k závěru, že napadené rozhodnutí je ve věci samé po právní stránce zásadně významné. Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena, nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo řeší-li tuto otázku v rozporu s hmotným právem.

Dovolání je přípustné pro řešení otázky, zda je stát ve smyslu § 13 odst. 1 věty druhé a třetí zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění zákona č. [160/2006](#) Sb. - dále jen „OdpŠk“, odpovědný též za nevydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě zapříčiněné prodlevami při vypracování znaleckého posudku.

Dovolací soud nejprve zkoumal, zda řízení před oběma soudy nebylo postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i jinými vadami řízení, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Dovolatelka nenamítala, že by řízení bylo procesní vadou zatíženo a dovolací soud takovou vadu řízení též neshledal, a proto se zabýval přezkoumáním rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé, a to v rozsahu daném dovolacími důvody (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Nejvyšší soud se již ve svých předchozích rozhodnutích vyjádřil k tomu, jakým způsobem je institut odškodnění nemateriální újmy při porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě začleněn do českého právního řádu a jaký je vztah úpravy obsažené v § 13 odst. 1 věta druhá a třetí a § 31a OdpŠk k čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, publikované ve Sbírce zákonů pod č. [209/1992](#) Sb. (dále jen „Úmluva“) a judikatuře Evropského soudu pro lidská práva.

Nejvyšší soud k tomu uvedl, že při posuzování předpokladů odpovědnosti státu za nemateriální újmu způsobenou neprojednáním věci v přiměřené lhůtě ve smyslu § 13 odst. 1 věta třetí OdpŠk je nutno postupovat nejen podle zákonné úpravy, do níž je zasazena, ale též v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva vztahující se k čl. 6 odst. 1 Úmluvy (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 30 Cdo 1614/2009). Všechna uvedená rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou dostupná na internetových stránkách Nejvyššího soudu, www.nsoud.cz.

Při aplikaci § 31a odst. 1 OdpŠk je navíc nutno mít na paměti, že je jím realizováno právo na nápravu porušení práva či svobody přiznané Úmluvou ve smyslu jejího čl. 13, a proto musí soudy poskytnout nápravu v takovém rozsahu, v jakém by byla poskytnuta Evropským soudem pro lidská práva, za přihlídnutí ke kritériím, která Evropský soud pro lidská práva (dále též „Soud“ či „ESLP“) považuje za významná, resp. v rozsahu, který by Evropský soud pro lidská práva hodnotil za dostačující (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4815/2009).

V dané věci se dovolací soud primárně zabýval tím, zda stát nese odpovědnost za průtahy způsobené prodlevami při vypracování znaleckého posudku (či znaleckých posudků).

Dovolací soud dospěl k závěru, že stát v konečném důsledku odpovídá za zpoždění způsobené vypracováním znaleckého posudku. Z příslušných vnitrostátních procesních předpisů (např. § 127 odst. 1 o. s. ř. či § 105 odst. 1 zákona č. [141/1961](#) Sb., trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů) totiž jednoznačně vyplývá, že znalecké posudky jsou obstarávány za účelem posouzení skutkového stavu případu, jde o prostředek získání odborných poznatků (podkladů) pro to, aby mohlo být vydáno rozhodnutí ve věci samé, které je třeba považovat za jednu z forem výkonu veřejné moci. Vypracování znaleckého posudku je tak pro účely posouzení přiměřenosti doby řízení třeba hodnotit jako součást úřední činnosti orgánu veřejné (státní) moci a dobu, po níž byl znalecký posudek vypracováván, je nutno zahrnout do celkové doby řízení. Soudy a jiné příslušné státní orgány proto musí dbát na to, aby znalecké posudky byly vypracovávány k tomu kvalifikovanými znalci a na to, aby ve vypracování znaleckého posudku nedocházelo k prodlevám.

Taktéž ESLP v rozsudku ze dne 25. 6. 1987, ve věci Capuano proti Itálii, (Série A, č. 119, str. 14, odst. 32) Rozhodnutí ESLP jsou dostupná na internetových stránkách <http://echr.coe.int/echr/en/hudoc> v anglickém nebo francouzském jazyce. Rozhodnutí ESLP ve věcech proti České republice jsou v českém jazyce dostupná též na stránkách Ministerstva spravedlnosti <http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=390> uzavřel, že hlavní odpovědnost za zpoždění způsobené odbornými posudky nakonec leží na státu („principal responsibility for the delay due to the expert opinions rests ultimately with the State“). Tentýž názor ESLP zopakoval i v rozsudku ze dne 22. 2. 2001, ve věci Szloch proti Polsku, stížnost č. 33079/96, odst. 113, když konstatoval, že „primární odpovědnost za zpoždění vyplývající z obstarání odborného posudku nakonec leží na státu.“

Na druhé straně, jak ostatně uvádí i sám dovolatel, je třeba brát v potaz i takové situace, kdy prodlevy ve vypracování znaleckého posudku budou zapříčiněny nedostatkem součinnosti účastníků řízení. V takovém případě nebude zpravidla odpovědnost za prodloužení doby řízení dána na straně státu, i když státní orgány musí vždy vyvíjet v rámci procesních pravidel dostatečnou snahu o odstranění příčin možných prodlev v řízení.

V daném případě přitom bylo zjištěno, že Obvodní soud pro Prahu 1 ve zkoumaném řízení dne 13. 1. 2003 ustanovil znalce A., dne 24. 6. 2003 zprostil znalce A. povinnosti vypracování znaleckého posudku a ustanovil znalkyni F. Dne 5. 12. 2003 byla znalkyně F. rovněž zproštěna povinnosti vypracovat znalecký posudek a byl ustanoven znalec M., jenž znalecký posudek dodal soudu dne 8. 4. 2004. Od zadání znaleckého posudku až po jeho vypracování tedy uplynulo téměř 16 měsíců.

Dovolatelka též klade otázku, zda je stát odpovědný za průtahy v soudním řízení, které vznikly tím, že soud prováděl důkazy navržené jedním z účastníků řízení, které však neměly žádný význam pro rozhodnutí ve věci samé, neboť soud vyšel při svém rozhodování pouze z důkazů, které provedl dříve. Dovolací soud se ztotožňuje s názorem soudu odvolacího, že rozhodnout o rozsahu dokazování, o tom, kdy bude nařízeno jednání, a o tom, co bude jeho předmětem, posoudit relevanci jednotlivých provedených důkazů a zjištěné skutečnosti posoudit po právní stránce, to vše je úkolem soudu v nalézacím řízení. Správnost postupu soudu a jeho rozhodnutí je pak přezkoumávána v rámci řízení o řádných a mimořádných opravných prostředcích.

Dovolací soud nicméně považuje za nutné dodat, že soud v kompenzačním řízení musí především vyřešit otázku, zda posuzované řízení (v němž mělo dojít k porušení práva na přiměřenou délku řízení) bylo skutečně nepřiměřeně dlouhé. Pro zodpovězení této otázky je pak významné posouzení celkové doby řízení, a to ve srovnání s dobou, kterou by bylo možno vzhledem ke skutkové, procesně a hmotně právní náročnosti považovat za dobu přiměřenou. V této souvislosti se přihlíží ke kritériím uvedeným v § 31a odst. 3 OdpŠk. Pro závěr o nepřiměřenosti doby řízení přitom může svědčit i to, že soud prováděl důkazy či jiné úkony, o nichž mu mohlo být již od počátku známé, že nebudou podkladem pro rozhodnutí ve věci samé, a že jsou tedy nadbytečné, přičemž jen tyto úkony způsobily prodloužení délky řízení. Jinými slovy řečeno, skutečnost, že soud prováděl nadbytečně důkazy, může svědčit pro závěr o nepřiměřené době řízení tehdy, jestliže věc bylo nepochybně možno rozhodnout i bez těchto důkazů. V takovém případě se totiž zřejmě jedná o věc skutkově jednodušší povahy, která mohla být rozhodnuta v kratším čase, bez potřeby provádění dokazování znaleckým posudkem.

Dovolací soud však v tomto rozhodnutí nemůže předjímat, zda i při odlišném náhledu na výše položené otázky, bylo posuzované řízení vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 30 C 7/2002, skutečně nepřiměřeně dlouhé, a v případě že ano, jaká forma zadostiučinění žalobkyni náleží.

Dovolací soud nicméně z výše vyložených důvodů považoval rozsudek odvolacího soudu za nesprávný a dovolání za důvodné. Proto rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).

Odvolací soud je pak ve smyslu § 243d odst. 1, části první věty za středníkem, o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. vázán právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými. Jestliže odvolací soud dospěje k závěru, že důkazy prováděné Obvodním soudem pro Prahu 1 v posuzovaném řízení byly zcela zjevně nadbytečné, neboť ve věci samé mohlo být rozhodnuto již při pouhém posouzení platnosti dotčené nájemní smlouvy, přihlédne k této skutečnosti v rámci posouzení přiměřenosti doby řízení.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)